

fogyatkozása ellenére is; Iliasa, mint fentebb láttuk, kisebb mértékben szolgáltat alkalmat alapos kifogásokra.

Dr. ÁBEL JENŐ.*)

Herodoti epitome sive loci ex Herodoti libris excerpti. In usum scholarum collegit et lexico Hungarico instruxit *Stephanus David*. Budapestini V. Lauffer, 1887. 8.-r. VIII. 132. l., 70 kr.

A fáradhatatlan szerzőnek «Szemelvények Herodotos művéből» című könyve alig érte meg az Eggenberger-féle könyvkereskedés remekfró-gyűjteményében a második kiadást, máris fent kiírt iskolai kiadásával lép tanártársai és a bírálók elé. Hogy magyar című kiadása használható, az már abból az elég ritka körülményből világlik ki, hogy hat év lefolyása alatt már második kiadása vált szükségessé, holott e szerzőt csak a 7-ik osztályban olvassák a tanítás tervének értelmében. Ép ilyen használhatónak vagy talán még használhatóbbnak lehet az újabb latin című és bevezetésű könyvet is mondani. Előnye még az, hogy tartalma változatosabb és bővebb, mint a szemelvényeké. Ezekben ugyanis csak a következő fejezetekre oszlik az olvasmány: Kroisos és Solon, Kroisos bukása, Kyros története, Kambyzes Aigyptosban, Dareios megválasztása, Dareios Skythiában és Polykrates története, továbbá a görögök történetéből a marathoni, thermopylai és salamiszi ütközet; — az Epitoméban tizenöt fejezet van a következő tartalommal: Arion, a perzsák szokásairól, Babylon leírása, a Nilus forrásai, a görögök isteneinek és jóslatának egyiptosi eredetéről, a krokodilról, Rhampsinitos kincse, Kheops a legnagyobb pyramis építője, a szittyák vallása és szokásai, aztán a görög történetből a marathoni, thermopylai, salamiszi, plataiai és mykaléi csata és a lakedaimoni királyok kiváltságairól.

Némely fejezet összeállítása nagy gondot és fáradságot kívánt, például a tizenegyediké, a melyben Herodotosnak majdnem egész hetedik könyvét kellett feldolgozni. A latin előljáró beszédből megtudjuk, hogy a szerző ez Epitomében azért nem írta az egyes fejezetek tartalmát az olvasmány elé, mint a Szemelvényekben, mert arról van meggyőződve, hogy ez a növendéknek inkább árt, mint használ.

A könyvet inkább a szöveghez alkalmazott kimerítő szótárral látta el, mint az egyes szakaszokhoz való jegyzetekkel, melyek a magyar című kiadásban a nyelvjárási sajátságokat és a tárgyi nehézségeket magyarázzák meg; ezzel mindenestre nagyobb munkára szoktatja tanítványait, mint a Szemelvényekben követett móddal. A szöveg megállapításában Stein kiadását használta a szerző, azon tudósét, a ki Herodotos szövegének helyreállításában legtöbb érdemet szerzett. A szöveg előtt Herodotos életét és művét írja le rövid latin cikkben; a szöveg után a

*) A közoktatási tanácsnak, az Iliasra vonatkozó megjegyzésekkel bővített bírálatá.

könyv felét elfoglaló görög-magyar szótárt közöl, a melybe a szövegben előforduló összes szót felvette; a függelékben Herodotos szójárásának vázlatos átnézetét adja magyarul. Ebben a példák igen helyesen majdnem kizárólag a szemelvények szövegéből vannak kiválasztva. Egyes alaktani sajátosságok magyarázata már a szótárban az illető szónál fordul elő, így különösen a rendhagyó fő- és melléknevek, a μ -végű igék és rendhagyó igék ragozása; ezért a szerző a függelékben egyszerűen hivatkozhatott a szótárra. A könyv egyéb jó tulajdonságai még csinos külseje és nyomása, meg olcsó volta. A sajtóhibákat a könyv végén összeírta a szerző; elmaradt a következő: az 50. l. 12. sorában $\epsilon\zeta$ helyett kell $\epsilon\eta$. A szótárhoz pótlólag a következőt jegyezhetni meg: *κλειτός*, híres, dicső, előfordul a XI. olvasmány 20-ik szakaszában; *παρέχομαι*, föllépek (szónokról), XII, 6. és *συνίστημι* pfhoz: egymással szemben áll a harcztéren, XII, 4.

Dr. POZDER KÁROLY.

KÜLFÖLDI IRODALOM.

Karl Penka, *Die Herkunft der Arier*. Neue Beiträge zur historischen Anthropologie der europäischen Völker. Wien und Teschen. 1886.

Mikor Grimm nyomán Bopp Ferencz és mások kétségtelenül bizonyították, hogy az európai nyelvek tetemes része s az ázsiaiaknak egy csoportja közös alap-nyelvre, az indogermán vagy árja ősnyelvre vezethető vissza, vagyis hogy az ezen nyelveket beszélő népek proethnikus egységet képeznek, ezzel egy új tudománynak, a *nyelvtudományi palaeontológiának* vetették meg alapját. E tudomány még aránylag igen fiatal, de rövid élete mellett már eddig is rendkívüli eredményeket képes fölmutatni. Felfödözte az őskornak egy eleddig ismeretlen maradványát, a szógyökereket, s úgy olvasott rólok, mint az archæologus a kiásott csontok és kőszeközökről. Kutatásai szinte felforgatták az őskorral foglalkozó egyéb tudományok eredményeit, s kiolvasott tényeinek világítása mellett az ősvilág nagyot változott. Ez új tudományt rohamos emelkedése, meglepő sikerei népszerűvé tették s a bizalom felfedezéseinek valódi becse iránt mindinkább növekedett. Lassankint fő-tárgyán, az árja ősnyelv reconstruálásán kívül, egyéb közel eső kérdések megoldásába is belefogott, minők: az emberfajok (race-ok) művelődési fejlődésének feltüntése, osztályozása, különösen pedig az árja őshaza helyének megállapítása. Sikerei mellett a præhistorikus archæologia, geologia és kranologia segédtudományokká törpültek, sőt utóbb már teljesen ignoráltak is.